

شورای عالی حوزه علمیه قم

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران

مدرسه علمیه فاطمه الزهرا (سلام الله علیها) شهرستان تهران

تحقیق پایانی سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

آثار اجتماعی رباخواری از دیدگاه آیات و

روايات

استاد داور:

سرکار خانم

فاطمه سادات ارفع

استاد راهنمای:

سرکار خانم طبیبه رضایتی

پژوهشگر:

فاطمه مددیان

آسفند ۱۳۹۵

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

آثار اجتماعی

رباخواری از دیدگاه آیات و روایات

ب

محمدیه

پاس و تایش مرخدامی را جل جلاله که آثار قدرت او بر چهره روز روشن، تابان
است و انوار حکمت او در دل شب تار، در فشان. آفریدگاری که خویشتن را به ما
شناشند و در های علم و معرفت را بر ما کشود و عمری و فرصتی عطا فرمود تا بدان، بنده
ضعیف خویش را در طریق علم و معرفت بیازماید.

تقدیم به محضر

باری تعالی اسمه، بلند ای رفیع ش و میر بانی بی مانند ش

حضرت باران (سلام الله علیہا) و پدر و بعل و خاندانش

حضرت بھار (عجل الله تعالى فرجه) و ظھور باطراوتش

حضرت روح خدا (رحمۃ اللہ علیہ) و شہدائش

حضرت نائب (حفظه الله) و سربازانش

بادرود فراوان بروح پر فتوح پدر بزرگوارم و سپاس بیکران بر ہمدی و ہمراہی مادر

دل سوز و میر بانم کہ سجدہ ای شارش گل محبت را در وجود م پروراند و دامان گھر بارش

٤٤. مترجمان، ترجمه مجمع‌البيان فی تفسیر القرآن، محقق رضا ستوده، چ ۱، تهران، انتشارات فراهانی، ۱۳۶۰ ش.
٤٥. مرکز ملی پاسخ گوئی به سوالات دینی، اقتصاد، اصفهان، مرکز ملی پاسخ گوئی به سوالات دینی، بی‌تا.
٤٦. —————، فلسفه احکام، اصفهان، بی‌تا.
٤٧. مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان، بانک جامع واژگان حقوقی، اصفهان، ۱۳۹۰ ش.
٤٨. مکارم شیرازی، ناصر، ترجمه قرآن (مکارم)، چ ۲، قم، دارالقرآن الکریم (دفتر مطالعات تاریخ و معارف اسلامی)، ۱۳۷۳ ش.
٤٩. —————، تفسیر نمونه، چ ۱، تهران، دارالکتب الإسلامية، ۱۳۷۴ ش.
٥٠. —————، ربا و بانکداری اسلامی، چ ۱، قم، بی‌نا، بی‌تا.
٥١. —————، مثال‌های زیبای قرآن (امثال القرآن)، بی‌جا، نسل جوان، بی‌تا.
٥٢. مطهری، مرتضی، مساله ربا و بانک مساله بیمه، بی‌جا، بنیاد علمی و فرهنگی استاد شهید مرتضی مطهری، ۱۳۸۰ ش.
٥٣. معرفت، محمد‌هادی، فقه "مبانی حرام بودن ربا و مسأله بانک (۱)"، قم، دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، بی‌تا.
٥٤. معین، محمد، فرهنگ فارسی، چ ۴، تهران، کتاب راه نو، ۱۳۸۱ ش.
٥٥. مفید، محمد بن محمد، الإرشاد للمفید، ترجمه هاشم رسولی محلاتی، چ ۲، تهران، اسلامیّه، بی‌تا.
٥٦. موسایی، میثم، تبیین مفهوم و موضوع ربا از دیدگاه فقهی، تهران، مؤسسه تحقیقات پول و بانکی، ۱۳۷۶ ش.
٥٧. موسوی خمینی، روح الله، تحریر الوسیله، تهران، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۶۱ ش.
٥٨. نجفی، محمدجواد، ستارگان درخشان (امام رضا علیه السلام)، بی‌جا، کتاب‌فروشی و چاپخانه اسلامیه، بی‌تا.

۶۰. نوری همدانی، حسین، در رابطه با ربا، قم، مهدی موعود (عجل الله تعالى فرجه الشَّرِيف)، ۱۳۸۳

ش

۶۱. واحد تحقیقات مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان، احکام معاملات، اصفهان، بی‌تا.

۶۲. ————— بانک احادیث اهل‌بیت (علیهم السَّلَام)، اصفهان، بی‌تا.

منابع عربی

۱. ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، چ ۳، بیروت، دار صادر، ۱۴۱۴ ق.

۲. ابن درید، محمد بن حسن، جمهرة اللغة، چ ۱، بیروت، دارا لعلم للملائين، ۱۹۸۸ م.

۳. ابن سیده، علی بن اسماعیل، المحکم و المحيط الأعظم، مصحح: عبدالحمید هنداوی، چ ۱، بیروت، دار الكتب العلمیة، ۱۴۲۱ هـ ق.

۴. ابن‌بابویه قمی، محمد بن علی، الأمالی (للصدوق)، چ ۶، تهران، کتابچی، ۱۳۷۶ ش.

۵. ————— ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، چ ۲، قم، دار الشریف الرضی للنشر، ۱۴۰۶ ق.

۶. ————— علل الشرائع، چ ۱، قم، کتاب‌فروشی داوری، ۱۳۸۵ ش.

۷. ————— عيون أخبار الرضا عليه السلام، مصحح: مهدی لا جوردی، چ ۱، تهران، نشر جهان، ۱۳۷۸ ق.

۸. ————— من لا يحضره الفقيه، چ ۲، قم، دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، ۱۴۱۳ ق.

۹. اصفهانی، محمدتقی، روضة المتلقین فی شرح من لا يحضره الفقيه (ط - القديمة)، چ ۲، قم، مؤسسه فرهنگی اسلامی کوشانبور، ۱۴۰۶ ق.

۱۰. ————— لوامع صاحبقرانی مشهور به شرح فقيه، چ ۲، قم، مؤسسه اسماعیلیان، ۱۴۱۴ ق.

١١. —————، ملاد الأختيار في فهم تهذيب الأخبار، ج ١، قم، انتشارات كتابخانه آیه الله مرعشی نجفی (ره)، ١٤٠٦ هـ.
١٢. ابن شعبه حرانی، حسن بن علی، تحف العقول، مصحح: علی اکبر غفاری، ج ٢، قم، جامعه مدرسین، ١٤٠٤ ق / ١٣٦٣ ش.
١٣. امین، نصرت بیگم، مخزن العرفان در تفسیر قرآن، بی‌جا، گل‌بهار، بی‌تا.
١٤. بروجردی، حسین، جامع أحادیث الشیعه (للبروجردی)، مصحح: جمعی از محققان، ج ١، تهران، انتشارات فرهنگ سبز، ١٣٨٦ ش.
١٥. پاینده، ابوالقاسم، نهج الفصاحة (مجموعه کلمات قصار حضرت رسول صلی الله علیه و آله)، ج ٤، تهران، دنیای دانش، ١٣٨٢ ش.
١٦. جوهری، اسماعیل بن حماد، الصلاح، مصحح: احمد عبد الغفور عطار، ج ١، بیروت، دار العلم للملايين، ١٣٧٦ هـ.
١٧. حر عاملی، محمد بن حسن، تفصیل وسائل الشیعه إلى تحصیل مسائل الشریعه، ج ١، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ١٤٠٩ هـ.
١٨. حسینی شاه عبدالعظیمی، حسین بن احمد، تفسیر اثنا عشری، ج ١، تهران، میقات، ١٣٦٣ ش.
١٩. حمیری، نشوان بن سعید، شمس العلوم، مصحح: مطهر بن علی اریانی، یوسف محمد عبدالله، حسین بن عبدالله عمری، ج ١، دمشق، دار الفکر، ١٤٢٠ هـ.
٢٠. —————، وسائل الشیعه، مصحح: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ج ١، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ١٤٠٩ هـ.
٢١. حلّی، سید ابن طاووس، علی رضی الدین، فتح الأبواب بین ذوی الألباب و بین رب الأرباب، مصحح: حامد خفاف، ج ١، قم، مؤسسه آل البيت (علیهم السلام)، ١٤٠٩ هـ.
٢٢. دیلمی، حسن بن محمد، أعلام الدين فی صفات المؤمنین، مصحح: مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ج ١، قم، مؤسسه آل البيت علیهم السلام، ١٤٠٨ هـ.

۲۳. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، چ ۲، تهران، مرتضوی، ۱۳۷۴ ه. ش.
۲۴. سعدی، ابو جیب، القاموس الفقہی لغہ و اصطلاحات، چ ۲، دمشق سوریه، دار الفکر، ۱۴۰۸ هـ ق.
۲۵. طوسی، محمد بن الحسن، الامالی، مصحح: مؤسسه البعثة، چ ۱، قم، دار الثقافة، ۱۴۱۴ ق.
۲۶. فیروزآبادی، محمد بن یعقوب، القاموس المحيط، چ ۱، بیروت، دار الكتب العلمیة، ۱۴۱۵ هـ ق.
۲۷. فیض کاشانی، محمد محسن بن شاه مرتضی، الوافی، چ ۱، اصفهان، کتابخانه امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام، ۱۴۰۶ ق.
۲۸. قمی، علی بن ابراهیم، تفسیر القمی، مصحح: طیب موسوی جزائری، چ ۳، قم، دار الكتاب، ۱۴۰۴ ق.
۲۹. قمی، عباس، سفینه البحار، چ ۱، قم، اسوه، ۱۴۱۴ ق.
۳۰. کاشانی، فتح الله، تفسیر منهج الصادقین فی الزام المخالفین، تهران، کتاب فروشی محمدحسن علمی، ۱۳۳۶ ش.
۳۱. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی (ط الإسلامیة)، چ ۴، تهران، دار الكتب الإسلامية، ۱۴۰۷ هـ ق.
۳۲. مرتضی زیدی، محمد بن محمد، تاج العروس، مصحح: علی شیری، چ ۱، بیروت، دار الفکر، ۱۴۱۴ هـ ق.
۳۳. مجلسی، محمدباقر بن محمد تقی، بحار الأنوار (ط- بیروت)، مصحح: جمعی از محققان، چ ۲، بیروت، دار إحياء التراث العربي، ۱۴۰۳ هـ ق.
۳۴. موسی، حسین یوسف، الإفصاح، چ ۴، قم، مکتب الاعلام الاسلامی، ۱۴۱۰ هـ ق.
۳۵. نراقی، مولی محمد Mehdi بن ابی ذر، آنیس التجار (محشی)، شارح: محمد کاظم طباطبایی و اسماعیل صدر عاملی و عبدالکریم حائری یزدی، مصحح: پژوهشگاه علوم و فرهنگ-

واحد إحياء التراث الإسلامي، چ ۱، قم، انتشارات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم،

۱۴۲۵ ق.

۳۶. نوری، حسین بن محمد تقی، مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، مصحح: مؤسسه آل

البیت علیہم السّلام، چ ۱، قم، مؤسسه آل البیت علیہم السّلام، ۱۴۰۸ ق.

مقالات

۱. حقانی زنجانی، حسین، مکتب اخلاقی اسلام، ش ۳۱۹، آذر ۱۳۶۶ ش.

۲. حمید پور عیسی، "مال حرام و آسیب‌های اجتماعی"، مجله علمی تخصصی علوم انسانی

اسلامی (سال اول)، ش ۱۰، فروردین ۱۳۹۵

۳. موسوی بجنوردی، محمد، مجله متین، ش ۸، بهار ۱۳۸۹ ش.